

ΚΑΥΚΑΛΑ, tant se val que fos originària la forma ΑΥ del diftong (servada pel substrat de la Narbonensis, i mig tancada com a ΟΥ, en el de la Tarraconensis), com que ho fos ΟΥ, llatinitzat en forma divergent: ū en el Sud, ΑΥ en terres d'Occ. I ¿per què al costat d'aquesta formació pre-romana en -LA no pogué haver-n'hi una altra amb -SSO-, no menys conegut com a sufix substràtic?: -essos/-issos/-assos, cf. BAGASSA, ARGAMASSA, BLACAS, SALASSI > Salàs, Alàs, Anàs, Adàs (E. T. C. I, 105, etc.), i el sufix astur -a(s)so que exemplifico en DCEC IV, 1099a). Un *ΚΟΥΚΑΣΟ- passant a ΚΟΥΚΑΣΟ-, amb la palatalització francesa de CA en *k̄a*: però ajudant-hi la influència dels quasi-sinònims *chouan*, *choue*, *chouette* es produiria la metàtesi de *k* i *k̄* donant *koikas*, d'on *choucas*, i en part hi pogué haver reducció ja antiga de ΟΥ a ū (com en el cat. *cucala*), d'on la variant *chucas* del S. XVI francès. Es poden idear altres variants, i hom en podrà acceptar una altra, però no és creïble que *choucas* sigui un mot completament independent de *cucala* i del grup *choue/chouan* com ens voldria fer acceptar Wartburg.

Això es pot pendre com una conclusió ferma: el tipus *cucala/caucala* i el fr. *choucas* tenen un origen pre-romà. Més enllà entrem en matèria molt més opinable, ja pel fet que són molts els noms semblants i amb això es multipliquen les probabilitats de convergències, i en alguns ens trobem amb problemes realment espinosos o complexos. Per a l'ètimon del fr. *chouan*, abans *chavan/chayan/chat-huant* (amb etimologia popular 'gat que ahuca', veg. FEW II, 560-1, 549-50; Bloch, s. v. *choucas*, *chouan*, *chouette*, *chat-huant*), tenim almenys un agafador ferm: la forma CAVANNUS, que Eucherius de Lió (S. v, d. C.) usa com a sinònim del *chat-huant*, espècie de gamarús o duc petit (d'on el *chabuan* del S. XIII, en el qual l'etimologia popular resta encara en estat incipient): ningú no pot restar escèptic davant l'origen pre-romà d'una forma així, amb l'inequívoc sufix -ANNOS, més que més trobant-se formes relacionades en el cèltic insular: bret. ant. *couann*, bret. mod. *kaouen* f., ky. *cuan*, *cwan* 'òliba'.⁴

No callarem les altres pistes, però començo amb l'explicació monogenètica, evidentment sostenible. D'una banda *ΚΑΥΚΑΛΑ/ΚΟΥΚΑΛΑ i *ΚΟΥΚΑΣΟ-, analitzables com a amplificacions radicals en -KA- (-KA-LĀ, -KA-SSO-), i al costat d'això una altra amplificació en -YA: ΚΑΥ-ΥĀ > fr. ant. *choe*, fr. mod. *chouette*, gallo-llatí *cauannus* < ΚΑΥ-ΥΑ-ΝΝΟ-. La o del fr. *choe* exigeix precisament una geminada ΚΑΥΥΑ, i això acaba de donar el cop de gràcia a l'etimologia germànica admesa per Wartburg (per bé que cerqués l'assessorament de Frings).⁵ Per més que ja hi hagi algun testimoni del mot en a-al. ant. *kāa* i que no sigui estrany a algun dialecte dano-noruec (d'on l'angl. dial. *kaa*) i baix-alemany (on no es remunta més amunt del neerlandès mitjà i baix-alemany mitjà), de tota manera el mot és estrany al gòtic, l'escandinau antic i l'anglosaxó; i essent CAVANNUS evidentment inconciliable amb el germànic, i documentat a les Illes i, en el

S. v, a Lió, és evident que una *k*-germànica és inconciliable amb una *k*-de les altres llengües europees i per tant el mot és un manlleu fet pel germànic al seu substrat (substrat cèltic de Renània, o del que sigui).⁶

Es l'essencial en la nota de Jud (VRom. v, 297-8; ARom. vi, 206) l'origen burgundi o germànic que atribueix Wartburg a *choe/chouette* no és admissible. Davant les formes alpino-prov. i delfineses del tipus de Lallé *chàouvia*, Briançon *chàrvia*, Trièves *šauvio*, que Wartburg interpreta com a ΚΑΥΥΙΑ analògic de femenins d'animals com CERVIA, Jud pregunta si podrien CALVIA amb -L. Ara em sembla que no és ben bé una cosa ni l'altra: creada sobre la base ΚΑΥΥΑ una nova amplificació ΚΑΥΥΙΑ, aquesta combinació ultracomplexa no era estable i conduïa per si sola a ultracorregir en ΚΑΛΥΙΑ, ajudant-hi la influència de la *chauwe-souris* ('rata-pinyada', que tants dialectants confonen, segons la meua experiència, amb l'òliba).⁷

Enfront de ΚΑΥ-ΥΑ, l'amplificació en -KA-, de *cucala*, *caucala* i el *choucas*, pot marcar caràcter diminutiu, d'acord amb el valor de «petite corneille» que té el *choucas*, i atesa la grandària força més petita que tenen la gralla i la cornella enfront del *chat-huant* o de l'òliba, fr. *choe*, cf. paral·lelament el fr. *chouette* 'mussol'.

Ara bé el radical ΚΑΥ- ha fornint una sèrie d'altres amplificacions, per a noms d'ocells nocturns com la *chouette* o òliba, i cridaires com aquesta i la cornella o gralla. El gascò *gauyeca* 'òliba', general de dalt a baix de la Vall d'Aran, continua pel Comenge i el Coserans, i d'altra banda *cauèco* en el Gers, *kawékə* (i *tʰabékə*) a les Landes, *cabèque* en el Bearn *chouette*, *cabèc* «chat-huant» (Lespy-R.), oc. ant. *cavèc* «chouette» (PDPF), fr. *chevèche*, *chouette*, veg. Voc. Ar., 48, i ross. *caveca*. Tot això reflecteix una base ΚΑΥΕΚΑ, on hi ha el sufix -IKKO-/EKKO-, per al qual veg. DCEC (CHARNECA, MUÑECA, i iv, 1053a 45ss., 1099b2-4, i molts en Holder).

Aquesta -K- afegida, ací potser només és una figura intensificada de la que hem vist en *cucala* (ΚΟΥ-ΚΑ-ΛĀ) i en *choucas*; cf. encara el gr. *καυῶξ*, si bé aquest designa un ocell diferent, de mar segons sembla, i variant de l'homèric *κῆϋξ* (veg. Boisacq). Ara bé al costat d'aquest *κῆϋξ* tenim un tipus ΚΑΥ-ΥΚ-ΙΟ- representat pel gascò *cabús*, *gaús* (*gabús*) (anotat també a la Vall d'Aran, com a dels noms del gamarús),⁸ que retrobem en els Pirineus catalans: *gaús* figura com a nom del duc en els diccs. catalans de Busa-Nebr.⁹ i DTo., amb el sentit de 'golut' a la V. de Barravés, *pagès gaús* 'pagès beneïtot, nici' a «Muntanya» amb una dita infantil rimada cit. DAG., i *caús* a Trepmp 'brut' (AlcM). Ara bé és sabut que el nom del gamarús s'usa amb el sentit de 'persona estúpida'; i és sabut que el niu d'aqueixos ocellots, on es podrien els ossos i deixalles de llurs víctimes, barrejats amb llurs excrements, és un cau de pudor i llordura; d'ací potser, encara, el nom del miser llogaret de *Gaüses*, agregat a Vilopriu, per més que es pronuncï amb -z- sonora.¹⁰ Vet ací, doncs, l'espòs d'una ampla bastida que al meu entendre se sosté satisfactòriament, precisament per la seva amplitud i el recolzament que troben les